

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 121g/2020

privind excepția de neconstituționalitate
a articolului 190 alin. (1) din Codul penal
(*claritatea infracțiunii de escrocherie [2]*)

CHIȘINĂU

29 septembrie 2020

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea nei Cristina Chihai, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 23 iulie 2020,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 29 septembrie 2020, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolului 190 alin. (1) din Codul penal, ridicată de dl avocat Iosif Mardari, în interesele dlor Oleg Bordian și Mykhaylo Bordyyan, inculpați în dosarul nr. 1-1032/2018, pendinte la Judecătoria Bălți, sediul central.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl judecător Igor Mozgovoï, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rol la Judecătoria Bălți, sediul central, se află cauza penală de învinuire a dlor Oleg Bordian și Mykhaylo Bordyyan de comiterea infracțiunilor prevăzute de articolele 190 alin. (5) [*escrocheria comisă în proporții deosebit de mari*] și 243 alin. (3) literele a) și b) [*spălarea banilor comisă de un grup criminal organizat în proporții deosebit de mari*] din Codul penal.

4. Pe 1 iulie 2020, dl avocat Iosif Mardari a ridicat, în interesele dlor Oleg Bordian și Mykhaylo Bordyyan, excepția de neconstituționalitate a articolului 190 alin. (1) din Codul penal.

5. Printr-o încheiere din aceeași dată, Judecătoria Bălți, sediul central, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat, în acest sens, Curtea Constituțională, în vederea examinării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 22
Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23
Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

7. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 190
Escrocheria

„(1) Escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei sau a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul sau anulabil, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean care a produs daune considerabile,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 550 la 850 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 120 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 3 ani.

[...]

(5) Acțiunile prevăzute la alineatele (1)-(3) săvârșite în proporții deosebit de mari se pedepsesc cu închisoare de la 8 la 15 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

8. În primul rând, autorul excepției de neconstituționalitate susține că la adoptarea Legii nr. 179 din 26 iulie 2018 pentru modificarea unor acte legislative, care a modificat, inter alia, articolul 190 alin. (1) din Codul

penal, au fost încălcate principalele etape ale legiferării, nu s-a determinat conceptul actului normativ, nu s-au făcut expertize, nu s-au stabilit condițiile care au determinat adoptarea actului normativ, nu s-a întocmit sinteza obiecțiilor și propunerilor autorităților publice, nu s-au făcut studii de cercetare, care să fundamenteze necesitatea elaborării actului normativ. De asemenea, se menționează că nota informativă la Legea nr. 179 din 26 iulie 2018 în discuție este incompletă, terminologia utilizată de Lege nu este uniformă etc. Aceste curențe încalcă prevederile Legii nr. 100 din 22 decembrie 2017 cu privire la actele normative și prevederile articolelor 1 alin. (3), 22 și 23 alin. (2) din Constituție.

9. În al doilea rând, autorul excepției de neconstituționalitate afirmă că textul „actului juridic anulabil” din norma contestată este interpretat extensiv și defavorabil în sensul în care permite procurorului și instanței de judecată să invoce din oficiu nulitatea relativă a actului juridic încheiat între victimă și făptuitor. Astfel, articolul 330 alin. (1) din Codul civil prevede că nulitatea relativă a actului juridic poate fi invocată doar de persoana în al cărei interes este stabilită sau de succesorii ei, de reprezentantul legal sau de creditorii chirografari ai părții ocrotite pe calea acțiunii oblice. Instanța de judecată nu poate să o invoce din oficiu.

10. În al treilea rând, autorul excepției de neconstituționalitate consideră că textul „nul sau” din articolul 190 alin. (1) din Codul penal este neclar. În acest sens, autorul sesizării menționează că latura obiectivă a infracțiunii de escrocherie poate fi realizată doar în raport cu un act juridic afectat de nulitate relativă, nu și în raport cu actele juridice afectate de nulitate absolută. Autorul sesizării susține că eroarea sau dolul exclud condițiile de nulitate absolută a actului juridic. Contractul viciat de eroare sau încheiat prin dol cade sub incidența nulității relative. Astfel, în cazul în care textul legal criticat presupune o altă situație decât sancțiunea nulității absolute, așa cum este reglementată de Codul civil, atunci acesta este neclar și imprevizibil.

11. În al patrulea rând, autorul excepției de neconstituționalitate menționează că norma contestată este interpretată extensiv și defavorabil, în sensul în care permite procurorului și instanței de judecată să o aplice și în cazul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane prin abuz de încredere. În acest context, autorul menționează că prin Legea nr. 179 din 26 iulie 2018 Parlamentul a dezincriminat dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin abuz de încredere.

12. În al cincilea rând, autorul excepției de neconstituționalitate notează că norma contestată este interpretată extensiv și defavorabil, în sensul în care permite procurorului și instanței de judecată să o aplice în cazul faptelor prejudiciabile de escrocherie manifestate prin menținerea în eroare a victimei.

13. Potrivit autorului excepției de neconstituționalitate, prevederile articolului 190 alin. (1) din Codul penal contravin articolelor 1 alin. (3), 22 și 23 alin. (2) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

14. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

15. În conformitate cu articolul 135 alin.(1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul penal, ține de competența Curții Constituționale.

16. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de reprezentantul unei părți în proces. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

17. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 190 alin. (1) din Codul penal. Acest articol stabilește răspunderea penală pentru escrocherie, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei sau a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) ale actului juridic nul sau anulabil ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean care a produs daune considerabile.

18. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză în care două persoane sunt învinuite, între altele, de comiterea infracțiunii de escrocherie în proporții deosebit de mari (a se vedea *supra* § 3). Prin urmare, Curtea consideră că prevederile contestate pot fi aplicate în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

19. Curtea constată că prevederile criticate au făcut anterior obiect al examinării sale. În acest sens, Curtea a pronunțat Decizia nr. 126 din 15 noiembrie 2018 și Decizia nr. 45 din 18 mai 2020, prin care a declarat inadmisibile sesizările nr. 152g/2018 și, respectiv, nr. 226g/2019 și nr. 6g/2020.

20. Astfel, excepția de neconstituționalitate este una repetată. Totuși, de principiu, această situație nu poate să constituie un impediment pentru a solicita controlul de constituționalitate al unor prevederi din perspectiva altor critici de neconstituționalitate. În astfel de cazuri, Curtea trebuie să verifice dacă sesizarea conține argumente noi sau dacă există circumstanțe de ordin general care să justifice o altă soluție privind admisibilitatea (a se vedea DCC nr. 124 din 25 noiembrie 2019, § 17).

21. În acest sens, Curtea constată că autorul acesteia a invocat aceleași critici care au fost examinate în Decizia nr. 45 din 18 mai 2020. În această decizie, s-au pus în discuție următoarele aspecte: (i) dacă la adoptarea normei contestate Parlamentul a respectat procedura de adoptare a actului legislativ; (ii) dacă instanța de judecată poate să invoce din oficiu nulitatea relativă a actului juridic încheiat între victimă și făptuitor; (iii) dacă norma contestată poate fi aplicată în cazul nulității absolute a actului juridic; (iv) dacă norma contestată poate fi aplicată în cazul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane prin abuz de încredere și (v) dacă norma contestată poate fi aplicată cazurilor de escrocherie manifestate prin menținerea în eroare a victimei.

22. Cu privire la faptul respectării de către Parlament a procedurii de adoptare a normei contestate, Curtea a reținut că articolele 1 alin. (3), 22 și 23 alin. (2) din Constituție garantează principiul legalității penale substanțiale. Normele constituționale în discuție nu stabilesc anumite cerințe față de Parlament în domeniul procedurii de adoptare a legilor. Dincolo de acest fapt, Constituția stabilește că Parlamentul trebuie să respecte anumite condiții atunci când adoptă o lege organică, și anume, cvorumul decizional, votul majorității deputaților aleși, cel puțin două lecturi, trimiterea legii spre promulgare și publicarea legii în Monitorul Oficial al Republicii Moldova [articolele 74 alin. (1), (4) și 76]. Aceste cerințe sunt de rang constituțional (a se vedea DCC nr. 45 din 18 mai 2020, § 26). Curtea poate verifica o prevedere contestată din perspectiva Constituției, nu din perspectiva corespunderii acesteia cu alte legi (e.g. Legii nr. 100 din 22 decembrie 2017 cu privire la actele normative). Totuși, autorul excepției susține că prevederile contestate ar fi fost adoptate prin încălcarea regulilor de tehnică legislativă prevăzute de Legea nr. 100 din 22 decembrie 2017. Această critică nu vizează o problemă de constituționalitate.

23. Cu privire la celelalte patru capete ale sesizării, Curtea a observat că acestea se referă la faptul dacă interpretarea normei contestate de către procuror și de către instanța de judecată este constituțională. În acest context, Curtea reamintește că ea nu poate examina, prin prisma Constituției, dacă autoritățile interpretează și aplică corect legea (a se vedea DCC nr. 54 din 16 aprilie 2019, § 22; DCC nr. 45 din 18 mai 2020, § 27). Competența de a aplica legea în circumstanțele invocate revine în exclusivitate instanțelor judecătorești (a se vedea DCC nr. 116 din 15 decembrie 2017, § 27; DCC nr. 32 din 29 martie 2018, § 22; DCC nr. 75 din 9 iulie 2018, § 26; DCC nr. 6 din 23 ianuarie 2020, § 29; DCC nr. 28 din 12 martie 2020, § 56)

24. În consecință, pentru că nu au intervenit elemente noi, de natură să determine reconsiderarea jurisprudenței Curții Constituționale, Curtea

reține că atât soluția, cât și considerentele din Decizia nr. 45 din 18 mai 2020 sunt aplicabile și în prezenta cauză.

25. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolului 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

D E C I D E:

1. *Se declară inadmisibilă* excepția de neconstituționalitate a articolului 190 alin. (1) din Codul penal, ridicată de dl avocat Iosif Mardari, în interesele dlor Oleg Bordian și Mykhaylo Bordyyan, inculpați în dosarul nr. 1-1032/2018, pendinte la Judecătoria Bălți, sediul central.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 29 septembrie 2020
DCC nr. 109
Dosarul nr. 121g/2020*